

Huvudman

Järfälla kommun
utbildningsnamnden@jarfalla.se

Beslut

Datum 2025-02-19

Dnr SI 2025:651

Sida **1 (6)**

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Viksjöskolan i Järfälla kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Järfälla kommun att senast den **21 april 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brist rörande skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Järfälla kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Järfälla kommun ska vidta följande åtgärder

Skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner

1. Se till att rektorn beslutar om rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner som innehåller samtliga delar som behöver framgå av en sådan rutin. Rutinen ska ges in till Skolinspektionen i samband med redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 4 e § skollagen)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:651) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen genomför under vårterminen 2025 en tematisk tillsyn för att kontrollera om verksamheten vid de skolor som ingår i tillsynen uppfyller författningarnas krav avseende skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt lärarens instruktioner.

Tillsynen har genomförts genom besök i skolenheten den 21 januari 2025. Som en del av tillsynen har lektionsobservationer, samtal med lärare och en intervju med rektorn genomförts. Vidare har dokumentation i form av ordningsregler granskats. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid skolbesöket begärde Skolinspektionen att få del av skolans skriftliga rutin för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och ordningsregler. Rektorn förklarar att skolan inte har en sådan skriftlig rutin, men att huvudmannen från och med sportlovet kommer att införa mobilförbud på kommunens alla skolor, där Viksjöskolan ingår. Utifrån detta kommer skolan därefter att upprätta en skriftlig rutin för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner.

Av skolans ordningsregler framgår bland annat att elever ska lämna in sina mobiltelefoner i början av varje lektion samt vilka konsekvenser som kan uppstå om en elev bryter mot ordningsreglerna.

Av lektionsobservationerna och samtal med personal framkommer att elevernas mobiltelefoner samlas in av läraren i början av lektionen och att de flesta elever lämnar in sina mobiltelefoner.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det ska för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b-4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner. (5 kap. 4 e § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att det är skolans ansvar att förvara omhändertagna föremål på ett säkert sätt till dess att de lämnas tillbaka. Av rutinerna bör bl.a. framgå hur omhändertagandet av utrustningen ska gå till, t.ex. hur föremålen ska förvaras på ett betryggande sätt och hur insamlandet av utrustningen ska ske så att det framgår till vem varje föremål ska återlämnas. Det ska inte föreligga någon osäkerhet om huruvida ett föremål har omhändertagits eller huruvida det har lämnats tillbaka. (Prop. 2021/22:160 s.230)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten saknar skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner.

I skolans ordningsregler anges endast att mobiltelefoner ska lämnas in vid lektionens början. Rektorn har i intervju uppgett att det i dagsläget inte finns någon skriftlig rutin för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner, utan hänvisar till ordningsreglerna. Skolinspektionen konstaterar att det vare sig i skolans ordningsregler, eller i någon annan skriftlig rutin, framgår hur hanteringen av omhändertagande av mobiltelefonerna ska gå till, hur de ska samlas in och förvaras på ett betryggande sätt eller hur de ska återlämnas till rätt person. Skolans rutiner kan därför inte anses uppfylla författningarnas krav.

Anmärkning

Användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt lärarens instruktioner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har under tillsynsbesöket genomfört fyra lektionsobservationer. Det framkommer att lärarna har en mobillåda som

eleverna uppmanas lämna sina mobiler i vid lektionens start och vilka de får tillbaka efter lektionens slut. De flesta elever lämnar in sina mobiltelefoner. Det framkommer att eleverna använder datorer i sin undervisning i tre av de fyra lektioner som observerats. På en av lektionerna som observerats framgår att en elev spelar spel på datorn under större delen av lektionen. Det noteras att läraren ser att eleven spelar spel på datorn vid minst ett tillfälle men uppmanar inte eleven att upphöra med den otillåtna användningen av datorn. I anslutande samtal uppger läraren att det finns särskilt en elev som brukar spela spel på datorn eller mobiltelefonen. Läraren uppger att hen säger till om eleverna ägnar sig åt spel på datorn.

Av en annan lektionsobservation framgår att en elev under cirka sju minuter ägnar sig åt otillåten användning av sin dator genom att spela spel samt att ett par elever använder sina mobiltelefoner under mycket korta stunder utan att läraren lämnat instruktion om det. Läraren uppmärksammar inte detta. Läraren uppger i samtal att hen agerar när hen ser otillåten användning av mobiltelefoner och datorer.

Av den tredje lektionsobservationen framgår att ett par elever använder sina mobiltelefoner åt otillåten användning. En av dessa elever tittar på en film och en annan elev tar fotografier av sig själv och sin klasskompis under ett par minuter. Läraren uppmärksammar inte detta. En elev försöker ta sin mobil från mobillådan, vilket läraren uppmärksammar och tar mobilen ifrån eleven. I samtal med läraren uppger hen att hen säger till elever att upphöra med otillåten användning av mobiltelefoner och dator när hen upptäcker det. Vissa elever försöker ibland ta sina mobiler från mobillådan under lektionen och det finns en möjlighet att låsa in mobiltelefonerna i ett skåp vid behov. Läraren uppger att det under lektionen inte fanns någon elev som tilläts använda datorn eller mobiltelefonen som en extra anpassning eller särskilt stöd.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som

1. sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller
2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap.

Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket. (5 kap. 4 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning vid undervisning endast får användas enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande. Det innebär att privat användning som huvudregel inte är tillåten och det gäller oavsett om det är av skolan tillhandahållen elektronik eller en elevs privata utrustning. Ett eventuellt användande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska därmed utgöra ett medel i undervisningen för att utveckla eleverna mot utbildningens mål. Utgångspunkten är att läraren ger generella instruktioner. Lärarens instruktion behöver dock inte vara samma för alla elever. Elever kan arbeta med olika uppgifter och utifrån det pedagogiska syftet kan elever som arbetar med en viss typ av uppgifter få använda mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning medan andra som arbetar med andra uppgifter inte får det. Enligt första stycket andra punkten ska det även vara möjligt att använda mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning om användningen sker som en extra anpassning eller särskilt stöd enligt 3 kap. (Prop. 2021/22:160 s.230)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller lagens krav avseende användandet av mobiltelefoner och datorer i undervisningen enligt lärarens instruktioner. Tillsynen visar att det förekommer att enstaka elever under lektionstid använder sina mobiltelefoner och datorer till annat än vad som framgår av lärarens instruktioner. I de flesta fall har läraren inte uppmärksammat eller haft kännedom om den otillåtna användningen. Samtliga lärare uppger att de agerar om de uppmärksammar att en elev använder mobiltelefon eller dator i strid mot lärarens instruktioner. Tillsynen visar dock att lärare vid ett tillfälle inte agerat när elev under lektionen använder sin dator till annat än skolarbetet och utan lärarens instruktion. Att datorer och mobiltelefoner inte används enligt lärarens instruktioner leder till att eleverna distraheras från skolarbetet och ägnar sig åt annat än arbetsuppgifterna, vilket i sin tur riskerar att påverka deras kunskapsutveckling negativt. Det riskerar även att påverka den allmänna studieron genom att användning av bland annat mobiltelefoner blir ett störande inslag.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Järfälla kommuns verksamhet vid Viksjöskolan

uppfyller inte författningarnas krav vad gäller användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Utredningen visar att det rör sig om enstaka elever som ägnar sig åt otillåten användning av mobiltelefoner och datorer samt att lärarna uppger att de agerar mot detta när de uppmärksammar det. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Järfälla kommun en anmärkning.

Beslutet är fattat av utredaren Erik Almqvist. Utredaren Caroline Turan har varit föredragande i ärendet.